

Sygn. akt I C 2114/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Irena Żarnowska - Sporysz

Protokolant: Jolanta Latała

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2021 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. M. (1)

przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W.

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że umowa kredytu mieszkaniowego (...) Hipoteczny numer (...) - (...) (...) (...) z dnia 19 września 2007 roku zawarta pomiędzy A. M. (2) (obecnie A. M. (1))

a (...) Bankiem (...) S.A. w W. jest nieważna;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.000 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych;

IV. koszty zastępstwa procesowego wzajemnie znosi.

Sygn. akt I C 2114/20

uzasadnienie

wyroku

z dnia 20 grudnia 2021 r.

Pozwem wniesionym w dniu 15 września 2020r. powódka A. M. (1) ostatecznie wniosła o:

1) stwierdzenie, że umowa kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) z dnia 19 września 2007r. jest nieważna w całości, względnie nie istnieje od samego początku;

2. zasądzenie od strony pozwanej (...) Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki 19.871,39 zł oraz 85.513,31 (...) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia udzielenia odpowiedzi przez pozwanego bank na przedsądowe wezwanie do zapłaty tj. od dnia 21.09.2020r. do dnia zapłaty.

Ewentualnie powódka wniosła o zasądzenie tytułem zwrotu świadczeń od strony pozwanej na rzecz powódki kwot 19.535,39 zł oraz 77.636,54 (...) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia doręczenia pozwanemu bankowi przedsądowego wezwania do zapłaty tj. od dnia 07.09.2020r. do dnia zapłaty.

Ewentualnie w odniesieniu do ww. umowy o zasądzenie od strony pozwanej kwoty 104.517,09 zł tytułem nadpłaty rat ww. kredytu uiszczonych na dzień 13.08.2020r. – w odniesieniu do rat uiszczonych do tej daty – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie licznymi od dnia doręczenia pozwanemu bankowi przedsądowego wezwania do zapłaty tj. od dnia 07.09.2020r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że w dniu 19 września 2007r. zawarła z pozwanym Bankiem umowę kredytu hipotecznego, na kwotę 154.438,27 (...). Kredit został przeznaczony w całości na zakup i wybudowanie na działce (...) (następnie oznaczonej jako działka (...)) budynku mieszkalnego jednorodzinne. Kwota kredytu została wypłacona powódce w całości w walucie PLN w kwocie 334.573,37 PLN, a zatem świadczenie stron zostało faktycznie spełnione w tej właśnie walucie. Umowa kredytu w części I postanowienia wstępne par. 1 w pkt 7 definiuje stawkę referencyjną mającą zastosowanie przy obliczaniu oprocentowania dla kredytów denominowanych kursem (...), jako LIBOR 3M. W żadnym punkcie umowy nie zostały wskazane zasady tworzenia tabeli kursowej, jak też nie opisano, w jaki sposób pozwany bank oblicza marżę kursową (spread). Powódka nie ma wiedzy odnośnie tego, w jaki sposób pozwany bank określa zmienną część oprocentowania – stawkę LIBOR, gdyż serwis Reuters nie publikuje już stopy referencyjnej LIBOR. Kredit miał zostać spłacony w ratach annuitetowych, przy czym umowa nie precyzuje, w jakiej części – w ramach każdej z rat – ma zostać spłacony kapitał, czego konsekwencją jest to, że nie jest wiadomym, od jakiej części kapitałowej mają zostać co miesiąc naliczone odsetki. Powódka nie została również poinformowana, w jaki sposób będzie jej ubywało kapitału w ramach sukcesywnej spłaty kredytu oraz jaką część spłacanej kwoty będą stanowiły odsetki. Pozwany Bank przyznał sobie prawo jednostronnego określenia zasad spłaty kredytu na etapie wykonywania umowy, bowiem w doręczanych po uruchomieniu kredytu zawiadomieniach w wysokości należnych spłat jednostronnie określa, w jakiej części wpłacana rata kredytu będzie zaliczana na kapitał, a w jakiej na odsetki. Powódka mogła jedynie dokonywać spłaty rat poprzez dokonywania wpłat złotych na konto bankowe, prowadzone w złotych, z którego to bank pobierał odpowiednią kwotę przeliczając ją na walutę (...) po kursie pochodzącym z tabeli banku. Od chwili zawarcia umowy raty kredytu wzrosły i mimo, że powódka spłaciła na dzień 13.08.2020 r. łącznie kwotę 285.423,86 zł wypłaconych jej 334.573,37 zł, pozwany bank domaga się w dalszym ciągu spłaty 412.846,37 zł.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości. Strona pozwana wskazała, powódka jest przedsiębiorcą nie zaś konsumentem. Powódka prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą A. M. (2) – (...) pod adresem nieruchomości, jaką powódka nabyła za środki pozyskane z umowy kredytu. Zatem uzyskanie kredytu na zakupienie nieruchomości było z góry powziętym zamiarem powódki, iż będzie prowadzić w przyszłości działalność gospodarczą w tym miejscu. Wybrany przez kredytobiorcę i uzgodniony z bankiem cel kredytowania wpływał na ustalenia dotyczące zasad wypłaty kredytu, w tym na walutę, w jakiej kredyt był wypłacany. Strona pozwana podkreśliła, że w zależności od celu kredytowania wybranego przez kredytobiorcę – kwota ta mogła być wypłacana w (...) lub PLN. Waluta w jakiej wypłacany był kredyt stanowiła zatem odzwierciedlenie indywidualnych uzgodnień w przedmiocie celu kredytowania poczynionych przez Bank z klientem. Bezpodstawne są także zarzuty powódki jakoby warunki umowy nie podlegały żadnym negocjacji. Co więcej, gdyby twierdzenia powódki były prawdziwe, nie mogłyby dojść do zmiany warunków umowy w drodze aneksów, gdzie stroną wnioskującą o zmianę była powódka. Pozwany za każdy razem pozytywnie rozpatrywał wnioski powódki i zgadzał się na zmianę poszczególnych zapisów umownych czego dowodem są dołączone do pozwu aneksy. Ponadto powódka w par. 30 podpisała pouczenie o świadomości poniesienia ryzyka walutowego.

Strona pozwana wskazała również, że kursy walut w Tabelach kursowych Banku nie były ustalane w sposób dowolny, miały charakter rynkowy, a ich wysokość była konsekwencją zdarzeń mających miejsce na rynku walutowym.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 19 września 2007r. powódka A. M. (1) zawarła z (...) Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. umowę kredytu zatytułowaną: „Umowa kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) opiewającym na kwotę

154.438,27 (...) (§ 2 umowy). Kwota kredytu została wypłacona powódce w całości w walucie PLN w wysokości 334.573,37 PLN. W umowie wskazano m.in., że:

aktualna Tabela kursów oznacza Tabelę kursów (...) S.A. obowiązującą w chwili dokonywania przez Bank określonych w umowie przeliczeń kursowych (§ 1 pkt 8);

kwota kredytu wynosi 154.438,27 (...) i jest przeznaczona na: zakup i wybudowanie na działce (...) budynku mieszkalnego jednorodzinnego w zabudowie bliźniaczej oznaczonego symbolem (...), 1/6 części działki nr (...) stanowiącej drogę oraz pokrycie prowizji banku za udzielenie kredytu z przeznaczeniem na potrzeby własne (§ 2 ust. 1 umowy).

wypłata kredytu będzie dokonana w transzach, na rachunek inwestora w formie przelewu na wskazany rachunek – zgodnie z pisemną dyspozycją kredytobiorcy, z uwzględnieniem postanowień § 4 (§ 5 ust. 1).

całkowita wypłata kredytu nastąpi do dnia 15.09.2008 r. (§ 5 ust. 2);

kredyt może być wypłacony: 1) w walucie wymiennej – na finansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego; 2) w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w kraju (§ 5 ust. 3);

w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej stosuje się kurs kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązujący w Banku w dniu realizacji zlecenia płatniczego (§ 5 ust. 4);

w przypadku wypłaty transzy w walucie wymiennej stosuje się kurs kupna/sprzedaży dla dewiz (Tabela kursów) obowiązujący w Banku w dniu zlecenia płatniczego (§ 5 ust. 5);

Bank pobiera odsetki od kredytu w walucie kredytu według zmiennej stopy procentowej w stosunku rocznym, której wysokość jest ustalana w dniu rozpoczynającym pierwsze i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej (LIBOR) i stałej marży; Bank powiadamia kredytobiorcę w formie pisemnej o każdej zmianie wysokości oprocentowania kredytu z podaniem terminu, od którego zmiana obowiązuje (§ 6 ust. 1-4);

odsetki będą obliczane miesięcznie od kwoty zadłużenia z tytułu kredytu według obowiązującej w tym okresie zmiennej stopy procentowej dla kredytu, począwszy od dnia wypłaty pierwszej transzy, do dnia poprzedzającego spłatę kredytu łącznie (§ 7 ust. 6);

po okresie karencji w spłacie kapitału trwającym do dnia 15.09.2008 r. kredytobiorca będzie spłacał zadłużenie z tytułu kredytu i odsetek do dnia 01.09.2037 r. w ratach annuitetowych (§ 12);

spłata zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek następuje w drodze potrącenia przez Bank swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego kredytobiorcy, który kredytobiorca założy w Banku; kredytobiorca zobowiązany jest do posiadania środków na rachunku w wysokości umożliwiającej uregulowanie należności z tytułu kredytu w pierwszym dniu każdego miesiąca kalendarzowego, w którym to dniu będzie następowało potrącenie (§ 13 ust. 1-4);

potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego w walucie polskiej następuje w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, według obowiązującego w Banku w dniu wymagalności kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów) (§ 13 ust. 7);

niespłacenie przez kredytobiorcę części albo całości raty w terminie umownym spowoduje, że należność z tytułu zaległej spłaty staje się zadłużeniem przeterminowanym i może zostać przez (...) SA przeliczona na walutę polską według kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązującego w Banku w dniu, o którym mowa w § 13 ust. 3.

jeżeli spłata zadłużenia przeterminowanego i odsetek nastąpi w walucie innej niż waluta polska: 1) w formie bezgotówkowej – kwota wypłaty zostaje przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów Banku), obowiązującego w Banku w dniu wpływu środków; 2) w formie gotówkowej – kwota wpłaty zostaje przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów Banku), obowiązującego w Banku w dniu wpływu środków (§ 19);

kredyt uważa się za spłacony, jeżeli zadłużenie po spłacie ostatniej raty kredytu i odsetek wynosi „zero” albo jeżeli w wyniku ostatecznego rozliczenia na rachunku wystąpi nadpłata lub niedopłata, wyrażona w walucie polskiej przy zastosowaniu kursu średniego NBP (aktualna tabela kursów), obowiązującego w dniu wpłaty na rachunek w wysokości nie wyższej niż dwukrotność poleconej przesyłki pocztowej; w przypadku nadpłaty wypłata kwoty nadpłaty zostanie dokonana w formie przelewu na wskazany rachunek w walucie polskiej, przy zastosowaniu kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów), obowiązującego w Banku w dniu wypłaty albo na wskazany rachunek walutowy (§ 22 ust. 1 i 2);

kredytobiorca oświadczył, że został poinformowany o ryzyku:

- a) zmiany kursów waluty polegającym na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu,
- b) stopy procentowej polegającym na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej, oraz że ponosi to ryzyko (2). (§ 30 ust. 1 i 2).

Zabezpieczeniem zobowiązań powódki wobec Banku z tytułu umowy kredytu jest:

- 1) hipoteka zwykła łączna w kwocie 154.438,27 (...) oraz kaucyjna łączna do kwoty 77.220,00 (...),
- 2) cesja z praw polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych kredytowanej nieruchomości,
- 3) weksel własny in blanco z klauzulą bez protestu wystawiony przez kredytobiorcę wraz z deklaracją wekslową,
- 4) klauzula potrąceń wierzytelności wymagalnych przez bank z rachunku kredytobiorcy,
- 5) ubezpieczenie (...) SA kredytowanego wkładu finansowego w wysokości 61.560,36 (...), koszty z tytułu ubezpieczenia wynoszą 4.164,63 zł.

Dowód: Umowa kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) - (...) (...) z dnia 19 września 2007r., k. 42-53 wraz z wyciągiem taryfy i prowizji i opłat bankowych (...) SA (k. 56 – 61) dane umowy (k. 84 – 85).

Strony zawarły następnie trzy aneksy do umowy kredytu:

aneks nr (...) z dnia 25 stycznia 2008r. – zmiana okresu wykorzystania kredytu jak również okresu karencji spłacie.

aneks nr (...) z dnia 29 kwietnia 2008r. – zmiana numeru rachunku, z którego potrącana przez (...) SA wierzytelność z tytułu udzielonego kredytu.

aneks nr (...) z dnia 19 września 2007r. – wydłużenie terminu ustanowienia zabezpieczenia w postaci hipoteki zwykłej łącznej i hipoteki kaucyjnej łącznej, będącej zabezpieczeniem kredytu udzielonego umową określoną w ust. 1, dodanie możliwości nadpłaty kredytu w części oraz w całości.

Dowód: aneks nr (...) z dnia 25 stycznia 2008r. (k. 62), aneks nr (...) z dnia 29 kwietnia 2008r. (k. 63), aneks nr (...) z dnia 19 września 2007r. (k. 64 – 65).

Powódka zawarła umowę kredytu w celu sfinansowania zakupu i wybudowania na działce (...) budynku mieszkalnego jednorodzinnego w zabudowie bliźniaczkowej oznaczonego symbolem A4 oraz 1/6 części działki nr (...) stanowiącej drogę z przeznaczeniem na potrzeby własne. Inwestycja znajduje się w miejscowości M., gmina W..

Dowód: przedwstępna umowa sprzedaży z dnia 29 sierpnia 2007r., (...) (k. 118 – 133), wstępny projekt podziału działki nr (...) (k. 134) wraz z załącznikami (k. 138 – 154), umowa rozwiązująca przedwstępne umowy sprzedaży oraz przedwstępne umowy sprzedaży, (...) z dnia 9 stycznia 2008r. (k. 155 - 174), umowa sprzedaży i akt ustanowienia hipotek, (...) (k. 175 – 187).

Według procedury produktowej Kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny, obowiązującej w Banku w dniu zawarcia umowy kredytu z powódką, podczas prezentacji oferty kredytu pracownik Banku powinien m.in.:

sporządzić symulację kredytu wykorzystując aplikację (...), uwzględniającą różne warianty spłaty kredytu; wydruk symulacji miał zostać wręczony klientowi w trakcie trwania rozmowy sprzedażowej;

poinformować klienta, że w przypadku wzrostu stawki referencyjnej podwyższeniu ulega oprocentowanie kredytu, które spowoduje wzrost raty spłaty;

klienta zainteresowanego kredytem udzielanym w walucie wymiennej poinformować o tym, że:

- w rozliczeniach między klientem a Bankiem w obrocie dewizowym stosuje się ustalone przez Bank kursy walut obcych w złotych (zamieszczane w Tabeli kursów (...) SA),
- w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest wypłacany po kursie kupna dla dewiz;
- w przypadku spłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest spłacany po kursie sprzedaży dla dewiz;
- w przypadku wzrostu kursów walut podwyższeniu ulega rata spłaty i kwota zadłużenia, wyrażona w walucie polskiej.

Dowód: pismo okólne w sprawie wprowadzenia procedury produktowej „Kredyt mieszkaniowy (...) hipoteczny” wraz z załącznikiem – procedura produktowa „Kredyt mieszkaniowy (...) hipoteczny” (płyta CD dołączona do akt sprawy).

Powódka we wniosku kredytowym z dnia 14 września 2007r., wskazała, że wnioskuje o udzielenie kredytu w wysokości 342 000 zł + prowizja banku w wysokości 5 208,12 zł w walucie wymiennej (...), wypłacanego w transzach, spłacanego w ratach równych (annuitetowych) przez okres 30 lat. Podczas spotkania z pracownikiem Banku, powódka została poinformowana, że nie ma zdolności kredytowej celem uzyskania kredytu w walucie polskiej. Pracownik banku polecił powódce zawarcie kredytu w walucie (...). Powódce przed podpisaniem umowy kredytu nie wręczono broszury informacyjnej dotyczącej ryzyka kursowego i ryzyka stóp procentowych. Powódka otrzymała od pracownika Banku jedynie ogólne informacje o tym, że ze względu na wahania kursów walut kwota kredytu wypłacona w PLN może się różnić od kwoty zakładanej w dniu podpisania umowy oraz o tym, że do przeliczania kwoty wypłaconego kredytu z (...) na PLN będzie stosowany inny kurs waluty (kurs kupna) niż do przeliczania kwoty spłacanych rat z PLN na (...) (kurs sprzedaży). Powódki nie poinformowano przy tym o możliwości negocjacji kursu kupna (...) stosowanego przy przeliczaniu wypłacanej kwoty kredytu z waluty (...) na walutę PLN. Zwrócono powódce uwagę na możliwość zwiększenia się obciążenia finansowego związanego ze spłatą rat dokonywaną w walucie PLN z uwagi na zmiany kursów walut, nie przedstawiono jej jednak ani historii zmian kursu waluty (...) na przestrzeni lat, ani informacji dotyczących możliwego zakresu zmiany kursu w okresie kredytowania, ani symulacji spłaty kredytu obrazującej wpływ zmiany wysokości kursu walut na zmianę wysokości rat kredytu. Kredyt w walucie (...) był przedstawiany jako rozwiązanie bezpieczne z uwagi na stabilność waluty. Przedmiotową umowę kredytu przedstawiono powódce jako bardzo popularną, bezpieczną, natomiast kurs (...) jako stabilny. Powódka nie otrzymała projektu umowy przed

jej podpisaniem. Powódce nie przedstawiono żadnych symulacji, natomiast harmonogram spłat otrzymała w dniu zawarcia umowy. Całość kredytu powódka przeznaczyła na kupno domu.

Dowód: zeznania powódki (k. 413 – 415), zeznania U. G. (k. 422 – 423).

Środki z kredytu zostały wypłacone w następujących transzach:

- w dniu 19.09.2007 w wysokości 2 316,57 (...) – prowizja od udzielenia kredytu,
- w dniu 19.09.2007 w wysokości 30 998,03 (...), co stanowiło równowartość 69 200,00 PLN
- w dniu 05.02.2008 w wysokości 98 368,23 (...) co stanowiło równowartość 212 800,00 PLN,
- w dniu 17.04.2008 w wysokości 22 755,44 (...), co stanowiło równowartość 47 401,86 PLN.

Powódka na dzień 1 grudnia 2021r. wpłaciła na rzecz strony pozwanej łącznie kwotę 19.871,39 zł oraz 83.054,93 (...).

Dowód: zaświadczenie z dnia 27 stycznia 2020r. (k. 67 – 72), potwierdzenia przelewów (k. 73 – 83, 102 - 111), wypłata kredytu (k. 86 – 87), okresy odsetkowe (k. 88 – 89, 97 - 98), pozostałe opłaty, koszty i prowizje (k. 90 – 93), zawiadomienie o wysokości rat (k. 94 – 96), historia kredytu (k. 99 – 101).

W piśmie z dnia 31 sierpnia 2020r. powódka złożyła stronie pozwanej reklamację. Jednocześnie wezwała pozwanego bank do zapłaty kwoty 279.587,64 zł (13.699,17 PLN oraz 77.636,54 (...)) tytułem nienależnie spełnionego świadczenia w związku z wykonaniem umowy o kredyt mieszkaniowy (...) hipoteczny z dnia 19.09.2007 r.

Powódka zawiadzała również stronę pozwaną do zawarcia ugody przed Sądem Rejonowym dla Warszawy M. w W. Wydział XVI Cywilny, do ugody jednak nie doszło z uwagi na niestawiennictwo strony pozwanej.

Dowód: protokół posiedzenia jawnego Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa w Warszawie Wydział XVI Cywilny z dnia 1 sierpnia 2018r., sygn. akt XVI Co 123/18 (k. 117), Pismo reklamacyjne wraz z wezwaniem do zapłaty z dnia 31.08.2020r. wraz z potwierdzeniem odbioru (k. 188 – 195).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, których autentyczność i wiarygodność nie budziła wątpliwości Sądu i nie była przedmiotem zarzutów stron. Sąd oparł się również na zeznaniach świadka U. G. oraz zeznaniach powódki, które pozwoliły na naświetlenie okoliczności związanych z samym procesem zawierania umowy kredytu oraz informacji, jakie zostały wtedy przekazane powódce przez pracowników Banku. Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania zeznań powódki, w szczególności dotyczących ogólnych informacji dotyczących okoliczności udzielenia kredytu w walucie obcej, braku możliwości zmiany kursów waluty, nienegocjowalności umowy. Jednocześnie wzrost rat kredytu został wykazany załączonymi do akt sprawy dokumentami w postaci m.in. historii spłaty kredytu. Samych zasad tworzenia tabel kursów w Banku także nie wyjaśniono.

Sąd pominął zawnioskowane przez strony dowody z opinii biegłych, albowiem były one irrelewantne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Ponadto prowadziłyby jedynie do przedłużenia postępowania.

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w zakresie ustalenia nieważności umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny z dnia 19 września 2007r. Podniesiony przez powódkę zarzut nieważności umowy kredytu okazał się być zasadny.

Jako pierwsze należało rozważyć, czy powódce przysługuje interes prawny o ustalenie nieważności przedmiotowej umowy. Zgodnie bowiem z 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Interes ten zgodnie z ugruntowanym już orzecznictwem istnieje wówczas, gdy samo uprawomocnienie się wyroku ustalającego zapewni powódce ochronę w tym znaczeniu, że zakończy spór istniejący lub zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Strona posiada także interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie, gdy istnieje niepewność stanu prawnego w szczególności, gdy strona przeciwna kwestionuje jej prawo, a nie ma innych instrumentów takich jak powództwo o świadczenie lub ukształtowanie, które mogłyby zabezpieczyć chroniony prawem interes tej strony.

W niniejszej sprawie po stronie powódki istnieje interes prawny w ustaleniu nieważności umowy i stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu, zawartej w dniu 19 września 2007r. Jedyne bowiem wyrok ustalający może trwale i ostatecznie usunąć stan niepewności prawnej istniejący pomiędzy stronami. Sporna umowa, która łączyła strony, jest cały czas w trakcie wykonywania, nie mogło zatem budzić wątpliwości, że o istnieniu bądź nieistnieniu wszystkich przyszłych obowiązków umownych można było przesądzić tylko na drodze powództwa o ustalenie.

Odnosnie interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy zwrócić należy uwagę nie tylko na fakt wpisu hipoteki na zabezpieczenie umowy do księgi wieczystej, której wykreślenia domagać się będzie mogła powódka w oparciu o wyrok w sytuacji braku zgody wierzyciela na jej wykreślenie, ale i na jeszcze jedną kwestię wynikającą z uwzględnienia pozwu w tej części, tj. na konieczność dokonania wzajemnego rozliczenia stron, które to kwestie na dzień wydania orzeczenia nie są do końca przesądzone. Poza uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., sygn. akt III CZP 6/21, mającą moc zasady prawnej, przesądzającą o powstaniu w razie stwierdzenia nieważności umowy dwóch odrębnych roszczeń po stronie każdej ze stron umowy (a więc stron niniejszego procesu), otwarta pozostaje kwestia tego, czy i jakie roszczenia przysługują kredytodawcy w związku z zawartą umową i faktem korzystania od dnia zawarcia umowy z kapitału przez kredytobiorców.

Mając na uwadze, że powódka wobec powyższego posiadała interes prawny w ustaleniu nieważności umowy, należało przejść do szczegółowej analizy jej ważności.

Celem zawarcia umowy kredytu był zakup domu w miejscowości M., gmina W.. Cena zakupu nieruchomości miała być przez nią uiszczona w walucie złoty polski.

Przechodząc do okoliczności poprzedzających bezpośrednio zawarcie przez powódkę umowy kredytu z dnia 19 września 2007r. należy zaznaczyć, że przed złożeniem wniosku kredytowego powódka przeprowadziła rozmowę z doradcą kredytowym, a następnie pracownikiem Banku w celu dobrania najbardziej jej odpowiadającego modelu finansowania.

Powódka w pierwszej kolejności chciała zawrzeć umowę kredytu w walucie PLN, jednak po zapoznaniu się z ofertami banków okazało się, że nie ma zdolności kredytowej. W konsekwencji, doradca zaproponował zaciągnięcie kredytu w walucie (...), zapewniając o stabilności kursu. Natomiast podczas spotkania w banku, pracownik informował ogólnikowo powódkę, że istnieje ryzyko walutowe. Jednak podkreślano, że waluta jest stabilna, a wartość może się wahać w granicach 10 – 15 %. Na pierwszym spotkaniu w banku była już przygotowana umowa, którą powódka mogła przeczytać, zatwierdzić i podpisać. Powódce przed podpisaniem umowy nie pokazano symulacji na przyszłość. Ogólnikowo wskazano, że przeliczenia robi się według tabel, które obowiązują w Banku. Ponadto niemożliwe było określenie całkowitej kwoty, jaką powódka miała spłacić. Powódkę nie poinformowano przy tym o możliwości negocjacji kursu kupna (...) stosowanego przy przeliczaniu wypłacanej kwoty kredytu z waluty (...) na walutę PLN. Kredyt w walucie (...) był przedstawiany jako rozwiązanie bezpieczne z uwagi na stabilność waluty.

W następnej kolejności przejść należy do oceny samej zawartej przez powódkę umowy kredytu. Strona pozwana stoi na stanowisku, że była to umowa kredytu walutowego, a nie kredytu denominowanego do waluty obcej. W ocenie tut. Sądu umowa zawarta przez strony nie była czystą umową kredytu walutowego. Jest wiedzą powszechną, że kredyty w walucie (...), indeksowane do (...) bądź denominowane do (...) były w większości zaciągane przez osoby, które uzyskiwały dochody w walucie złoty polski na potrzeby inwestycji mieszkaniowych opłacanych w złotych polskich. Sama strona pozwana zwraca w pozwie uwagę na fakt, że większość klientów Banku zainteresowana była uzyskaniem

kredytu wypłaconego i spłacanego w złotych polskich. Z tego względu wzór umowy kredytu mieszkaniowego „(...) hipoteczny” zawierał zapisy, które wskazywały na możliwość wypłaty kredytu w walucie złoty polski (§ 5 ust. 3 pkt 2), wprowadzały mechanizmy przeliczania wypłaconego kredytobiorcom kapitału kredytu z waluty obcej na walutę złoty polski (§ 5 ust. 4), wskazywały na możliwość spłaty kredytu w walucie złoty polski (§ 13 ust. 1 pkt 1 i 3), wprowadzały mechanizm przeliczania rat kredytobiorców spłacanych w walucie złoty polski na walutę obcą (§ 13 ust. 8), a także wskazywały na kursy wymiany walut, które będą stosowane do przeliczania zobowiązań stron (§ 1 pkt 8 – definicja Tabeli kursów, § 5 ust. 4, § 13 ust. 8). Podkreślenia wymaga przy tym, że w rzeczywistości możliwość wypłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej była ograniczona – istniała jedynie wtedy, gdy kredyt został zaciągnięty na finansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, co wynika wprost z § 5 ust. 3 pkt 1 wzorca umownego. Wzorzec umowy zawiera również postanowienia, które umożliwiają przeliczenie kwoty zadłużenia z tytułu umowy kredytu z waluty obcej na walutę złoty polski w przypadku powstania zadłużenia przeterminowanego (§ 18 ust. 1) oraz regulują zasady przeliczania spłaty zadłużenia dokonanej w walucie innej niż waluta polska na walutę kredytu (§ 19). W zależności od potrzeb kredytobiorcy umowa kredytu „(...) hipoteczny” mogła więc przybierać postać:

1. umowy standardowego kredytu walutowego wypłaconego w walucie obcej i spłacanego w tej walucie;
2. umowy zbliżonej do umowy kredytu denominowanego do waluty obcej, w której kwota kredytu wyrażona jest w walucie obcej, lecz jest wypłacana w walucie złoty polski po przeliczeniu kwoty kredytu z waluty obcej na walutę złoty polski po kursie kupna obowiązującym w Banku w dniu realizacji zlecenia płatniczego, a raty kredytu są również spłacane w walucie złoty polski, a następnie przeliczane na walutę kredytu po kursie sprzedaży obowiązującym w Banku w dniu wymagalności raty kredytu;
3. pośrednią pomiędzy postaciami 1 i 2 (kredytu wypłaconego w walucie polskiej i spłacanego w walucie obcej lub kredytu wypłaconego w walucie obcej i spłacanego w walucie obcej).

Do umowy kredytu z dnia 19 września 2007r. zawartej pomiędzy Bankiem a powódką przeniesiono wprost zawarte we wzorcu postanowienia: § 5 ust. 3 pkt 2 - wypłata kwoty kredytu w walucie polskiej; § 5 ust. 4 - mechanizm przeliczania wypłaconego kredytobiorcom kapitału kredytu z waluty obcej na polską; § 13 ust. 8 (w umowie § 13 ust. 7) – możliwość spłaty rat w walucie polskiej i mechanizm przeliczania rat spłacanych w walucie złoty polski na walutę obcą. Z uwagi na fakt, że celem kredytowania była zapłata ceny za dom wyrażonej w walucie polskiej, powódka miała możliwość uzyskania wypłaty kwoty kredytu jedynie w walucie polskiej (jak wynika z § 5 ust. 3 pkt 2 umowy, kredyt na finansowanie zobowiązań w kraju kredyt może być wypłacony w walucie polskiej). Rachunkiem wskazany przez powódkę jako rachunek do dokonywania przez Bank potrąceń wierzytelności z tytułu umowy kredytu był rachunek oszczędnościowo – rozliczeniowy prowadzony w walucie złoty polski, co determinowało sposób spłacania rat kredytu w walucie złoty polski i przeliczania ich następnie na walutę kredytu. Umowa zawarta przez Bank z powódką zaliczała się więc do drugiej ze wskazanych wyżej postaci - umowy zbliżonej do umowy kredytu denominowanego do waluty obcej.

Jest wiedzą powszechną, że kredyty w walucie (...), indeksowane do (...) bądź denominowane do (...) były w większości zaciągane przez osoby, które uzyskiwały dochody w walucie złoty polski na potrzeby inwestycji mieszkaniowych opłacanych w złotych polskich. Sama strona pozwana zwraca w pozwie uwagę na fakt, że większość klientów Banku zainteresowana była uzyskaniem kredytu wypłaconego i spłacanego w złotych polskich. Z tego względu umowa kredytu mieszkaniowego „(...) hipoteczny” zawierał zapisy, które wskazywały na możliwość wypłaty kredytu w walucie złoty polski (§ 5 ust. 3 pkt 2), wprowadzały mechanizmy przeliczania wypłaconego kredytobiorcom kapitału kredytu z waluty obcej na walutę złoty polski (§ 5 ust. 4), wskazywały na możliwość spłaty kredytu w walucie złoty polski (§ 13 ust. 1 pkt 1 i 3), wprowadzały mechanizm przeliczania rat kredytobiorców spłacanych w walucie złoty polski na walutę obcą (§ 13 ust. 8), a także wskazywały na kursy wymiany walut, które będą stosowane do przeliczania zobowiązań stron (§ 1 pkt 8 – definicja Tabeli kursów, § 5 ust. 4, § 13 ust. 8). Podkreślenia wymaga przy tym, że w rzeczywistości możliwość wypłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej była ograniczona – istniała jedynie wtedy, gdy kredyt został zaciągnięty na finansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego,

co wynika wprost z § 5 ust. 3 pkt 1 umowy. Przedmiotowa umowa kredytu zawiera również postanowienia, które umożliwiają przeliczenie kwoty zadłużenia z tytułu umowy kredytu z waluty obcej na walutę złoty polski w przypadku powstania zadłużenia przeterminowanego (§ 18 ust. 1) oraz regulują zasady przeliczania spłaty zadłużenia dokonanej w walucie innej niż waluta polska na walutę kredytu (§ 19).

Przy wzięciu pod uwagę sytuacji finansowej powódki, celu zawarcia umowy kredytu (sfinansowanie zakupu domu po cenie wyrażonej w walucie złoty polski), czynności podejmowanych przez powódkę celem uzyskania kredytu w pozwanym Banku (ocena tego, czy umowa jest korzystna przy wzięciu pod uwagę wysokości zobowiązania wyrażonego w złotych polskich; wskazanie we wniosku kredytowym kwoty kredytu w złotych polskich) należy uznać, że powódka chciała zawrzeć umowę kredytu, dzięki której otrzymają kwotę kredytu w walucie złoty polski i którą będzie również mogła spłacać w walucie złoty polski.

Powódka zdecydowała się na zawarcie umowy kredytu z dnia 19 września 2007r., ponieważ z informacji przekazanych im przez Bank przed zawarciem umowy wynikało, że tego typu umowa odpowiada jej potrzebom, ponieważ wysokość rat kredytu będzie niższa niż w przypadku umowy w innej walucie, wysokość rat kredytu nie będzie podlegała dużym wahaniom z uwagi na stabilność waluty (...), a nadto kwota kredytu zostanie powódce wypłacona w walucie złoty polski i w tej walucie będzie przez nich spłacana.

W ocenie Sądu umowa kredytu z dnia 19 września 2007r. w rzeczywistości nie była umową zgodną z oczekiwaniami powódki. Głównym powodem takiego stanu rzeczy było uzależnienie wysokości kwoty wypłaconego powódce kapitału w złotych polskich oraz wysokości spłacanych przez nią rat od miernika, który w dłuższym czasookresie charakteryzuje się niskim stopniem stabilności i przewidywalności – w postaci kursu kupna i sprzedaży (...). Zastosowany w umowie mechanizm przeliczenia kwoty kredytu wypłaconej powódce z waluty (...) na walutę PLN po kursie kupna (...) obowiązującym w chwili realizacji polecenia wypłaty spowodował, że kwota kredytu rzeczywiście wypłaconego została ostatecznie ustalona w momencie wypłaty wszystkich transz kredytu. Mechanizm przeliczania rat kredytu spłacanych przez powódkę w walucie PLN na walutę (...) po kursie sprzedaży (...) obowiązującym w momencie wymagalności poszczególnych rat powodował zaś, że wysokość obciążenia powódki związanej ze spłatą kredytu w całym okresie 30 lat spłaty kredytu podlegać mogła dużym wahaniom – zarówno korzystnym dla powódki, powodującym zmniejszenie wysokości rat spłacanych w walucie PLN i w efekcie mogącym prowadzić do tego, że spłaci ona kapitał kredytu z wykorzystaniem niższej kwoty wyrażonej w walucie PLN niż kwota przekazana im przez Bank, jak i niekorzystnym, powodującym zwiększenie wysokości rat i w efekcie mogącym prowadzić do tego, że spłaci ona kapitał kredytu z wykorzystaniem wyższej kwoty wyrażonej w walucie PLN niż kwota przekazana jej przez Bank. Podkreślenia wymaga przy tym, że za sytuację niekorzystną dla powódki i niezgodną z jej oczekiwaniami należy uznać wzrost wysokości rat kredytu spłacanych w PLN nie tylko w całym okresie kredytowania, lecz nawet przez pewien jego wycinek, obejmujący kilka - kilkanaście miesięcy. Rata kredytu jest co miesięcznym znaczącym obciążeniem dla budżetu domowego powódki, a jej nieuregulowanie wiązać się może z bardzo niekorzystnymi dla niej konsekwencjami - począwszy od naliczenia odsetek karnych za opóźnienie w spłacie raty, skończywszy na wypowiedzeniu umowy kredytu i postawieniu całego zobowiązania w stan natychmiastowej wykonalności. Nawet więc okresowy znaczący wzrost raty kredytu w połączeniu z przejściowymi problemami finansowymi w gospodarstwie domowym powódki mogłyby doprowadzić do poważnego zachwiania płynności finansowej w gospodarstwie domowym powódki.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie wynika, że zawierając umowę kredytu powódka nie zdawała sobie sprawy w wystarczającym stopniu z wiążącego się z nią ryzyka walutowego. Co prawda trudno jest stwierdzić, że powódka nie miała świadomości, że kursy walut charakteryzują się pewną zmiennością, ponieważ jest do wiedza powszechna, którą posiada każda przeciętnie zorientowana dorosła osoba. Należy jednak zauważyć, że postanowienia umowy tworzące mechanizmy przeliczania świadczeń stron z waluty (...) na PLN i odwrotnie były sformułowane w sposób bardzo ogólny i nie dawały jasnego obrazu powiązań pomiędzy wysokością wypłacanej w złotych polskich kwoty kredytu i wysokością spłacanych w złotych polskich raty kredytu a kursem waluty (...), ich wpływu na to, jaką kwotę w złotych polskich powódka będzie musiała uiścić tytułem spłaty kredytu i możliwego zakresu zmian wysokości tej kwoty. Informacje dotyczące ryzyka walutowego przekazane powódce przez Bank należy zaś ocenić jako bardzo oszczędne. Powódce powiedziano, że umocnienie się (...) względem PLN wpłynie na wzrost raty

kredytu, lecz jednocześnie była zapewniana o tym, że waluta (...) jest stabilna i jej kurs podlega niewielkim wahaniom. W żaden sposób nie wytłumaczono powodce sposobu ustalania kursów kupna i sprzedaży waluty w Tabelach banku, w tym nie wskazano czynników wpływających na ich wysokość. Informacje przekazane powodce przez Bank były więc wybiórcze, niepełne i nie dawały pełnego i prawdziwego obrazu obciążającego powodkę ryzyka walutowego, a wręcz obraz ten zacierają.

Jednocześnie należy zauważyć, że trudno jest przyjąć, aby Bank nie zdawał sobie sprawy z ryzyka walutowego obciążającego powodkę w związku z zawarciem umowy kredytu. Umowa została zawarta na opracowanym przez Bank wzorze, z pewnością znał on więc zasady opracowane przez siebie mechanizmu przeliczania zobowiązań stron z waluty (...) na PLN i odwrotnie i ich przełożenia na wysokość zobowiązań stron z tytułu umowy kredytu. Bank był również świadomy tego, że powodka chce uzyskać kwotę kredytu w złotych polskich i w tej samej walucie ją spłacać. Było więc dla Banku jasne, że wszelkie wahania kursu waluty (...) względem PLN będą miały realne przełożenie na rzeczywiste obciążanie powodki z tytułu umowy kredytu.

Zaznaczenia wymaga przy tym, że umowy kredytu z mechanizmami przeliczania zobowiązań stron z waluty obcej na walutę krajową i odwrotnie, podobne do umów kredytów „frankowych” zawieranych masowo w pierwszej dekadzie XXI w. w naszym kraju, nie są nowym rozwiązaniem – pojawiały się już w latach 70. i 80. w Australii oraz w latach 90. we Włoszech i w Wielkiej Brytanii i spowodowały dla tamtejszych kredytobiorców podobne problemy, z jakimi obecnie zmagają się kredytobiorcy w naszym kraju, polegające na znaczącym wzroście kwoty raty kredytu opłacanej w walucie krajowej, wynikającym ze zmiany kursu walut. Zdaniem Sądu nad wyraz wysoce prawdopodobne jest, że strona pozwana jako profesjonalny podmiot działający w sektorze bankowym miała wiedzę o tym, że kredyty z mechanizmami przeliczania zobowiązań stron z waluty obcej na walutę krajową i odwrotnie okazały się być bardzo problematyczne dla konsumentów w innych krajach, lecz mimo to zdecydowała się na wprowadzenie tego rodzaju produktów do swojej oferty.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednio przepisy ustawy; jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 2 k.c.). W stosunkach pomiędzy Bankiem a konsumentami zasady współzycia społecznego nakazują, aby Bank, będący silniejszą stroną stosunku prawnego i podmiotem cieszącym się zaufaniem publicznym ze względu na jego ekonomiczną i prawną pozycję, w sposób pełny i rzetelny informował konsumentów o wszelkich ryzykach powiązanych z oferowanymi produktami finansowymi, tak aby konsument mógł podjąć racjonalną i należyte przemyślaną decyzję o skorzystaniu z danego produktu finansowego. W niniejszej sprawie zasady te zostały przez Bank w sposób oczywisty naruszone. Wynikiem tego naruszenia było podjęcie przez powodkę decyzji o zawarciu umowy kredytu z dnia 19 września 2007r. w kształcie umowy kredytu w walucie (...) z mechanizmami przeliczania zobowiązań stron z waluty (...) na walutę PLN oraz z waluty PLN na walutę (...). Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że gdyby powodka została przez Bank należyte poinformowana o obciążających ją ryzyku walutowym, nigdy nie podjęłaby decyzji o zawarciu umowy kredytu w walucie obcej z mechanizmami przeliczania zobowiązań stron z waluty obcej na walutę polską i odwrotnie. Na podstawie powołanego wyżej art. 58 § 1 i 2 k.c. umowę pt. „Umowa kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...)” zawartą przez powodkę ze stroną pozwaną w dniu 19 września 2007r. należy więc uznać za nieważną w całości.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że umowę kredytu zawartą między stronami można uznać za nieważną również na innej podstawie prawnej. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne); nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie

(art. 385¹ § 2 k.c.). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu; w szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3). Jak wskazuje art. 385² k.c., oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Cytowane wyżej przepisy zostały wprowadzone do Kodeksu cywilnego jako implementacja Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ugruntowany jest pogląd, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, (...) BANK(...) I (...) v. (...), (...) 2018, nr 9, poz. I-750; wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2017 r., C-186/16, R. P. (...) v. (...) SA, LEX nr 2355193).

W ocenie Sądu zapisy umowy kredytu kształtujące mechanizm przeliczania zobowiązań stron z waluty (...) na walutę PLN i odwrotnie (tj. § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7) należy uznać za niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i to niezależnie od tego, czy należy uznać je za postanowienia kształtujące główne świadczenia stron, czy nie. Jak wyjaśniono już dokładnie wyżej, postanowienia te nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, pozwalający powódce na zorientowanie się co do rozmiaru ryzyka kursowego związanego z zawartą umową i jego wpływu na wysokość obciążającego ich zobowiązania względem Banku. Jednocześnie Bank nie przekazał powódce pełnej i rzetelnej informacji dotyczących ryzyka kursowego, pozwalającej powódce na zrozumienie mechanizmu przeliczania zobowiązań stron z waluty (...) na walutę PLN i odwrotnie oraz jego konsekwencji w zakresie wysokości zobowiązania obciążającego powódkę. Rażące naruszenie interesów powódki jako konsumenta oraz dobrych obyczajów przejawia się w tym, że kwestionowane postanowienia umowne kształtują wysokość kapitału kredytu wypłaconego powódce w walucie złoty polski oraz wysokość rat kredytu spłacanych przez powódkę w walucie złoty polski w odniesieniu do miernika w postaci kursu kupna/sprzedazy waluty (...), który jest miernikiem charakteryzującym się niskim stopniem stabilności i przewidywalności, czego powódka w momencie zawierania umowy nie miała świadomości z uwagi na niedopełnienie przez Bank ciążącego na nim obowiązku informacyjnego, a gdyby taką świadomość miała – nie zawarłaby umowy kredytu zawierającej takie postanowienia. Postanowień kształtujących mechanizm przeliczeń nie sposób przy tym uznać za indywidualnie uzgodnione między stronami, ponieważ zostały one wprost przejęte z wzoru umowy opracowanego przez Bank. Fakt, że we wzorze umowy znajdowały się również postanowienia pozwalające na wypłatę i spłatę kredytu w (...) nie oznacza, że postanowienia odnoszące się do mechanizmu przeliczeń mogły być przez powódkę negocjowane. Były to bowiem dwie różne grupy postanowień. Podkreślenia wymaga przy tym, że powódka nie wiedziała o istnieniu możliwości negocjacji kursu kupna (...) stosowanego przy przeliczaniu kwoty wypłaty kapitału kredytu z (...) na PLN, gdyż nie została o tej możliwości poinformowana przez pracowników Banku.

Po eliminacji abuzywnych postanowień § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7 umowa kredytu przyjmuje postać umowy kredytu walutowego z kwotą kapitału kredytu wypłaconą w walucie (...). Jednakże jednocześnie wyłączona zostaje możliwość dokonania przez Bank wypłaty kwoty kapitału kredytu powódce, ponieważ wypłata kwoty kapitału kredytu w walucie obcej jest możliwa jedynie w wypadku, gdy kredyt przeznaczony jest na finansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego (§ 5 ust. 3 pkt 1), podczas gdy powódka zaciągnęła kredyt w celu finansowania zobowiązań w kraju, przez co kredyt mógłby im zostać wypłacony tylko w walucie polskiej

(§ 5 ust. 3 pkt 2), co jest niemożliwe z uwagi na usunięcie z umowy miernika służącego do przeliczenia kwoty kapitału kredytu z (...) na PLN, określonego w § 5 ust. 4 umowy kredytu. Należy również zauważyć, że brak możliwości wypłaty i spłaty kwoty kredytu w walucie PLN sprawia, że dla powódki umowa traci sens gospodarczy – celem zawarcia przez powódki umowy było uzyskanie pieniędzy na zakup domu, którego cena została wyrażona w walucie złoty polski, natomiast celem powódki również była spłata w walucie polskiej. W chwili zawarcia umowy przez strony nie istniał żaden dyspozytywny przepis prawa regulujący przelicznik kwoty zobowiązania z waluty obcej na walutę polską i z waluty polskiej na walutę polską, który mógłby wejść do umowy w miejsce kwestionowanych postanowień. Z uwagi na fakt, że po eliminacji abuzywnych postanowień § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7 umowa kredytu staje się niewykonalna i traci dla powódki sens gospodarczy, skutkiem stwierdzenia abuzywności postanowień § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7 umowy jest więc jej całkowita nieważność.

Odnosząc się do twierdzenia strony pozwanej, jakoby umowa kredytowa była zawarta pomiędzy podmiotami gospodarczymi, należy na wstępie podkreślić, że powódka zaciągnęła kredyt działając w charakterze konsumenta. W dniu podpisania umowy tj. 19.09.2007r. i powódka nie wykonywała działalności gospodarczej.

W sprawie zastosowanie ma ogólny termin przedawnienia (art. 118 k.c. – obecnie 6 –letni, a dla roszczeń powstałych przed 13 lipca 2018 r. – 10 letni - art. 5 ust. 3 ustawy z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny). Skoro umowa została podważona dopiero w trakcie jej realizacji, to obie strony miały możliwość zweryfikowania jej rozliczenia (w tym skutków ustalenia nieważności). Jak wyjaśnił Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 10 czerwca 2021 r. (C-776/19) wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich w związku z zasadą skuteczności należy dokonywać w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym uzależniającym wystąpienie konsumenta z żądaniem:

- w celu stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku znajdującego się w umowie zawartej między przedsiębiorcą a tym konsumentem – od terminu przedawnienia;
- w celu uzyskania zwrotu kwot nienależnie wpłaconych na podstawie takich nieuczciwych warunków – od pięcioletniego terminu przedawnienia, w sytuacji gdy termin ten rozpoczyna swój bieg w dniu przyjęcia oferty kredytu, tak że konsument mógł wówczas nie wiedzieć o całości swoich praw wynikających z tej dyrektywy.

Skutkiem nieważności umowy jest konieczność zwrotu spełnionych przez strony świadczeń zgodnie z art. 410 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. W tym kontekście należy wskazać, że unieważnienie umowy kredytowej, ze skutkiem ex tunc, jakkolwiek stwarza co do zasady możliwość żądania zwrotu nienależnie zapłaconych świadczeń przez kredytobiorców - w oparciu w przepisy o nienależnym świadczeniu (art. 410 k.c.) i bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 k.c. i nast.), jednak w okolicznościach sprawy, gdy na podstawie unieważnionej umowy także Bank wypłacił kredytobiorcom kwotę udzielonego kredytu, która okazała się świadczeniem nienależnym, powstaje zagadnienie zbiegu wzajemnych, nienależnych świadczeń, rodzących po obu stronach istnienie wierzytelności, choćby niewymagalnych.

Spłata rat kredytu wraz z odsetkami, która stałaby się świadczeniem nienależnym na skutek orzeczenia sądu o unieważnieniu Umowy ze skutkiem ex tunc, pociągnęłaby za sobą, z uwagi na unieważnienie równoczesne także podstawy wypłaty Banku udzielonego kredytu, zmianę dotychczasowej wierzytelności Banku z tej wynikającej z Umowy, na wierzytelność Banku, jeszcze niewymagalną, wynikającą z nienależnego świadczenia. Owa wierzytelność (roszczenie) banku z tytułu nienależnego świadczenia, byłaby jeszcze niewymagalna, gdyż bank nie zgłosił stosownego żądania po myśli art. 455 k.c. Niemniej ustawodawca przewidział w art. 411 pkt 4 k.c. taką sytuację, że świadczenie nienależne nie może być dochodzone, gdy zostało spełnione na rzecz roszczenia drugiej strony, zanim jego wierzytelność stała się wymagalna. Unormowanie to zmierza do tego, aby nie dopuścić do sytuacji, że strona, która świadczyła nienależnie miałaby być faworyzowana kosztem drugiej strony w sytuacji, gdy ta druga strona dysponuje własną wierzytelnością, choćby jeszcze niewymagalną.

Ustawodawca nie dokonał rozróżnienia, o jakie wierzytelności chodzi w powołanym przepisie i próba ich ograniczania nie ma żadnego przekonującego usprawiedliwienia, a wydaje się projekcją życzeniową, w interesie jednej strony stosunku umownego, który podlega unieważnieniu.

Można stwierdzić, na bazie poszerzającej się liczby sporów o ważność umów kredytowych indeksowanych/denominowanych, że po ich unieważnieniu, właśnie wierzytelności banków powstające jako świadczenie nienależne w wyniku zmiany dotychczasowej podstawy świadczenia (wskutek unieważnienia umowy), będą typowymi wierzytelnościami, o których mowa w tym przepisie.

Ustawodawca tak ukształtował wzajemne roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia i nienależnego świadczenia, że zobowiązał wzbogaconego bez podstawy prawnej do zwrotu korzyści (art. 405 k.c.) i nakazał stosować ten przepis do świadczenia nienależnego. Oznacza to, że świadczący na podstawie umowy, po jej unieważnieniu przez sąd, stają się wzajemnie zobowiązanymi i ową kolizję wzajemnych obowiązków rozstrzyga ustawodawca w art. 411 pkt 4 k.c. w ten sposób, że nie godzi się na sytuację, że jeden ze świadczących nienależnie, a jednocześnie wzbogacony i zobowiązany do zwrotu w przyszłości tego co sam otrzymał bez podstawy prawnej, miałby uzyskać zwrot swego świadczenia, bez uwzględnienia tego, że owo świadczenie miało ścisły związek z umową kredytową, po której unieważnieniu, powstały jednorodne, wzajemne wierzytelności, z których ta dotychczasowego kredytobiorcy jest już wymagalna, a ta banku jeszcze nie, gdyż bank konsekwentnie nie godził się na unieważnienie umowy. Założenie, że nie jest pewnym czy Bank wystąpi z roszczeniem jest z dwóch powodów niesłuszne i nieusprawiedliwione. Przede wszystkim dlatego, że nie ma to znaczenia w świetle art. 411 pkt 4 k.c., który w przypadku wzajemnych świadczeń nienależnych, zmierza do tego, aby nie dopuścić do sytuacji, że tylko jedna strona staje się wzbogacona, kosztem drugiej. Po drugie, zadaniem banków jest działalność zarobkowa i sugerowanie, że banki nie będą dochodzić nienależnie wypłaconych świadczeń, pierwotnie stanowiących kredyty - po ich unieważnieniu - jest zaprzeczaniem istocie działalności gospodarczej i bankowej i nie wymaga dalszych dywagacji. Tylko zrzeczenie się roszczenia banku mogłoby odmiennie wpłynąć na ocenę zastosowania art. 411 pkt 4 k.c.

W przedmiotowej sprawie powódka otrzymała tytułem kredytu kwotę 334.573,37 zł, przy czym na dzień 1 grudnia 2021r. powódka wpłaciła na rzecz strony pozwanej łącznie kwotę 19.871,39 zł oraz 85.513,31 (...) tj. łącznie 318 829,40 zł. Tym samym powódka nie wpłaciła jeszcze na rzecz strony pozwanej co najmniej kwoty udostępnionego jej kapitału. Po stronie pozwanego banku na chwilę obecną nie doszło do otrzymania świadczenia nienależnego, gdyż bank się nie wzbogacił ponad kwotę kapitału, której udzielił powódce.

Z tych względów, na podstawie powołanych wyżej przepisów, Sąd w punkcie II sentencji wyroku oddalił powództwo w pozostałym zakresie, obejmującym żądanie zasądzenia od strony pozwanej kwot 19.871,39 zł oraz 85.513,31 (...) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia doręczenia stronie pozwanej przedsądowego wezwania do zapłaty tj. od dnia 21.09.2020r. do dnia zapłaty.

Wobec częściowego uwzględnienia żądania głównego Sąd nie badał zasadności żądania ewentualnego pozwu, którego rozpoznanie stało się bezprzedmiotowe (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2013 r., sygn. akt III CZP 58/13, OSNC 2014/6/62).

O kosztach postępowania orzeczono w pkt. III na zasadzie art. 100 k.p.c. zgodnie z którym w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczącej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu.

W ocenie tut. Sądu zasadnym jest by strona pozwana zwróciła powódce uiszczoną przez nią kwotę 1.000,00 zł tytułem opłaty od pozwu, mając na uwadze zasadność domagania się przez nią unieważnienia umowy kredytu. Natomiast w zakresie kosztów zastępstwa procesowego Sąd postanowił te koszty wzajemnie znieść pomiędzy stronami.